

KELETI KÁROLY
GAZDASÁGI KAR

Gazdaságstatisztika
szerepe
az oktatásban

Absztraktfüzet

Óbudai Egyetem

A gazdaságstatisztika szerepe az oktatásban

konferencia és megemlékezés

2017. szeptember 27.

Absztraktgyűjtemény

Budapest, 2017.

<http://kgk.uni-obuda.hu/gazdasagstatisztika-konferencia>

Felelős kiadó: Óbudai Egyetem

Szerkesztette: Dr. Takácsné Prof. Dr. György Katalin
egyetemi tanár

ISBN 978-963-449-037-1

Tartalomjegyzék

A gazdaságstatisztika szerepe az oktatásban	4
Program	5
Köszöntés	7
Absztraktok.....	9
Százötven év statisztika	27
Az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Karának bemutatása.....	35

A gazdaságstatisztika szerepe az oktatásban

című konferencia és megemlékezés

az önálló magyar Hivatalos Statisztikai Szolgálat, a Központi Statisztikai Hivatal jogelődje fennállásának 150. és az alapító Keleti Károly halálának 125. évfordulójáról.

I. Ferenc József 1867. május 25-én nevezte ki Keleti Károlyt az akkor még minisztériumi keretben működő Statisztikai Szakosztály élére, amely esemény tekinthető a Hivatalos Statisztikai Szolgálat megszületésének. Az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Kara egy konferencia keretében emlékezik meg a tudósról, a hazai és nemzetközi statisztikai közélet meghatározó szereplőjéről, aki részt vállalt a Magyar Tudományos Akadémia Statisztikai Bizottságának működtetésében és a statisztika nemzetközi összehangolásában kulcsszerepet játszó Nemzetközi Statisztikai Intézet (ISI) létrehozásában (1885) is.

A konferencián a magyar felsőoktatás gazdaságstatisztika, statisztikai oktatásában érintettek mellett, a Központi Statisztikai Hivatal képviselőinek részvételével a Központi Statisztikai Hivatal, a Magyar Statisztikai Társaság képviselői tisztelegnek Keleti Károly előtt.

Budapest, 2017. szeptember 27.

Dr. Medve András
dékán

Dr. Takácsné Prof. Dr. György Katalin
szervező

Program

2017. szeptember 27. szerda
 Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar
 1084 Budapest, Tavaszmező u. 15-17.

9:30-10:00	Regisztráció	
10:00-10:20	Megnyitó és rektori köszöntő	TA 122.
	TAKÁCSNÉ GYÖRGY KATALIN, egyetemi tanár, ÓE RÉGER MIHÁLY, rektor, egyetemi tanár, ÓE	
	Plenáris előadások	TA 122.
10:20-10:40	TÓTH GÉZA, a KSH szakmai tanácsadója, a Területi Statisztika főszerkesztője, egyetemi docens, ME <i>Statisztikai adatok kezelése és kutatószobai környezet a KSH-ban</i>	
10:40-11:00	LACZKA ÉVA, elnök, MST, c. egyetemi tanár <i>A gazdaságstatisztika aktuális kérdései – miért is állunk napjainkban paradigma-váltás előtt</i>	
10:20-11:40	KATONA TAMÁS, egyetemi tanár, SZTE <i>A gazdaságstatisztika oktatásának néhány kritikus pontja a közgazdászképzésben</i>	
11:40-11:50	MEDVE ANDRÁS, dékán <i>Megemlékezés a Kar névadójáról, Keleti Károly méltatása</i>	
11:50-12:15	Koszorúzás Keleti Károly szobránál Tavaszmező u. 16-18., az új épület előtt	
12:00-13:00	Ebédszünet Caterland étterem, Tavaszmező u. 7-13.	
	Panel szekció I. – Adathasználat, mire is jó a gazdaságstatisztika?	TA 122.
13:00-13:20	KOVÁCS KRISZTIÁN, vezető elemző, KSH <i>Hol találjuk az adatokat?</i>	
13:20-13:40	KESZTHELYI SZILÁRD, osztályvezető, AKI <i>Tesztüzemi Információs Rendszer bemutatása és az adatok használata</i>	
13:40-14:00	LIPTÁK KATALIN, adjunktus, ME <i>A gazdaságstatisztika szerepe a munkaerő-piaci folyamatok elemzésében a Visegrádi Négyek körében</i>	

14:00-14:20	LUKÁCS GÁBOR, egyetemi docens – SÁRDI KATALIN, egyetemi tanár, PE <i>Agrártörténeti adatok felhasználása a tápanyag-gazdálkodás oktatásában</i>
14:20-14:40	BACSI ZSUZSANNA, egyetemi docens, PE <i>A homogén vagy a heterogén társadalmak a sikereesebbek? Statisztikai elemzések 155 ország példáján</i>
14:40-15:00	SZABÓ ZSOLT MIHÁLY, doktorandusz ÓE BDI, mestertanár, ÓE <i>Nyugdíjbomba – globális öregedés társadalmi hatásai a nyugdíjbiztosításra</i>
Panel szekció II. – Statisztika oktatás és módszertana	
TA Könyvtár	
13:00-13:20	SÁNDORNÉ KRISZT ÉVA, egyetemi tanár, BGE <i>A statisztika oktatásának helye és szerepe a gazdaságtudományi képzésben</i>
13:20-13:40	CSERHÁTI ILONA, egyetemi docens, BCE <i>Gazdaságstatisztikai kihívások, oktatási konzekvenciák (tananyag-fejlesztési tapasztalatok a Budapesti Corvinus Egyetemen)</i>
13:40-14:00	NAGY VIKTOR, adjunktus - KOLNHOFER-DERECSKEI ANITA, adjunktus – KOVÁCSNÉ BUKUCS ERZSÉBET, mestertanár, ÓE <i>Gemifikáció a statisztika oktatásában</i>
14:00-14:20	CSATÓ LÁSZLÓ, adjunktus, BCE, tudományos munkatárs, MTA SZTAKI <i>Az EKS-módszer karakterizációja</i>
14:20-14:40	JÁMBOR ATTILA, egyetemi docens – MIZIK TAMÁS, egyetemi docens, BCE <i>Versenyképesség mérési módszerek és azok gazdaságstatisztikai vonatkozásai a mezőgazdaságban</i>
14:40-15:00	SZABÓ RICHARD <i>Pénzügyi intézmények értékelésére használt statisztikai módszerek</i>
15:00-15:15	Kávészünet
15:15-16:30	KOLNHOFER DERECSKEI ANITA – NAGY VIKTOR, ÓE <i>Kerekasztal a statisztika eszköztárának használatáról a gazdasági tárgyak oktatása során</i>

Köszöntés

Keleti Károly 175 éve 1833. július 18-án született, német polgári családban. Apja, a drezdai származású Klette Nándor, József nádor gyermekeinek rajztanítója volt. A gyermek Károly sokszor megfordult a nádori udvarban, mint a gyerekek játszótársa. Nevét 1862-ben változtatta Keletire.

A kiegyezés korának egyik legkiemelkedőbb tudósa és közéleti személye volt, a hazai statisztika megalapozójaként tartják számon. Nemzetközileg is elismert tudományos munkássága a haza és hivatása iránti elkötelezettséget, a szakma iránti tiszteletet és odaadást, munkájában az objektivitást tükrözte.

Kortársai széles látókörű, európai színvonalú gondolkodóként ismerték. Kiváló elméleti közgazdász és statisztikus, ugyanakkor gyakorlati érzékkel bíró, szervezőtehetséggel megáldott hivatalnok és iparpolitikus is. Gazdag gyakorlati tapasztalattal rendelkezett, folyamatosan képezte magát, így mindig naprakész tudással válaszolta meg a felmerülő tudományos és közéleti kérdéseket. Éles megfigyelőkészség és logika, higgadt és mérsékelt ítéletalkotás jellemezte munkáit.

A statisztika tudomány nemzetközi tekintélyű kiváló művelője, a korszerű népszámlálások tervezője, elindítója is egyben. Munkásságának köszönhető a modern hazai tudományos statisztika megalapozása, a szakmai gyakorlat megújulása. Nagy társadalmi és gazdasági áttekintő készsége folytán magas szinten foglalkozott az ipar, a mezőgazdaság és a pénzügyek statisztikájával, de emellett számottevő a demográfiai munkássága is.

Felismerte a nemzetközi összehasonlító elemzések szerepét. Számos munkája közvetlen néprajzi jelentőségű és forrásértékű. Először alkalmazta a statisztikában a grafikai és kartográfiai módszereket. Munkái és az irányítása alatt készült statisztikai felmérések máig felbecsülhetetlen értékűek a kor tanulmányozásához. A statisztika az ő munkássága révén vált elfogadott tudománnyá hazánkban.

Megteremtette a statisztika tudományos művelésének intézményi feltételeit is. Az önálló Statisztikai Hivatal, a mai Központi Statisztikai Hivatal elődjének létrehozásával és több mint 20 éven át tartó vezetésével intézményi keretet biztosított a független szakmai munkának.

Törekedett elfogadtatni a statisztikát, mint tudományágat a magyar társadalommal és vezető rétegekkel. Kezdeményezésére alkottak törvényt a hivatalos statisztikai adatgyűjtések védelmére, amely a hazai statisztika szilárd, törvényes alapja lett.

Ugyanakkor neves közgazdasági író és publicista is volt, aki egyaránt otthonosan mozgott a mezőgazdaság, az ipar és a kereskedelem területén. Nemcsak elméleti, hanem gyakorlati tudására, tapasztalataira támaszkodva éles szemmel fedte fel a magyar gazdaság korabeli problémáit, és tett gyakorlati javaslatokat orvoslásukra. Ahogy 1892. május 30-án bekövetkezett halála után méltatója, Jekelfalussy József fogalmazott: „Egyoldalúvá soha nem vált.”

Közgazdasági állapotainkat mindig magasabb, egyetemesebb nézőpontról vizsgálta, s a gazdasági erők harmonikus érvényesülését vallotta fő célnak. Olyan kritikai megállapításokat fogalmazott meg, melyeket az elkövetkező évek gazdasági és társadalmi folyamatai igazoltak.

Hazánk és népe című művében a hazai műveltség és az oktatás helyzetét vizsgálta, a hazai állapotok ismeretének új világát nyitotta meg. Tanulmányában a gazdasági és közművelődési állapotainkat az akkori legmodernebb szempontok szerint, részletekre bontva tárgyalta.

Foglalkozott politikai és alkotmányjogi kérdésekkel is, és írt műkritikákat, kisebb irodalmi munkákat. Valószínűleg művészi hajlamából ered a magyar tudományos nyelv könnyed, lendületes használata munkáiban. Ezzel a tudományos szaknyelv fejlesztése terén is sokat tett.

Sokrétű tudományos tevékenységének elismerését mutatja, hogy a Magyar Tudományos Akadémia 1868-ban, 35 évesen levelező, majd rendes, végül igazgató tagjává választotta. A Budapesti Tudományegyetem elméleti munkásságáért 1874-ben egyetemi magántanárrá nevezte ki, majd 1880-ban tiszteletbeli doktor címet adományozott számára.

Kortársai szakmai munkájának elismerése mellett személyiségéről is a legnagyobb tisztelettel emlékeztek meg. Szakmai elhivatottságán túl kiemelték szerénységét, lovagias jellemét, nemes gondolkodását, szelidségét és jóságát. Közismert volt igazságszeretetéről, annak bátor vállalásáról. Erős magyarságszeretetet jellemezte, ugyanakkor a nyugati civilizáció iránti rajongás is élt benne, melyet minél teljesebben szeretett volna meghonosítani Magyarországon a magyar nemzet anyagi és kulturális felemelkedése érdekében.

Keleti Károly szenvedélyes lelkének egész hevével magyar volt. Nevének megváltoztatásával is erős magyar érzését dokumentálta, mintegy azt akarva kifejezni vele, hogy szívvel-lélekkel csatlakozik kelet népéhez. Az erős magyarsággal azonban mindig a nyugati eszmék embere párosult benne, s a magyar nemzet boldogulását a nyugati civilizáció minél teljesebb átvételében kereste. Semmi sem állt távolabb tőle, mint a vadmagyarság.

Röviden ki is volt Keleti Károly? A kiegyezés korszakának nagy egyénisége, széles látókörű, európai színvonalú gondolkodó statisztikus, közgazdász és tudós. Munkásságának jellemzésére álljon itt egy idézet a Hazánk és népe című művéből: „*A tanulás az, mely művel, a munka az, mely gazdagít.*”

Élete és munkássága szolgáljon mindannyiunk számára példaképül.

Dr. Jekelfalussy József *Emlékbeszéd Keleti Károly felett* című beszéde alapján

Dr. Medve András
dékán

Absztraktok

Dr. Bacsi Zsuzsanna

Pannon Egyetem Georgikon Kar Keszthely

h5519bac@ella.hu

A homogén vagy a heterogén társadalmak a sikeresebbek? Statisztikai elemzések 155 ország példáján

A világgazdaság története számos példát kínál arra, hogy a kulturálisan vagy etnikailag összetett, sokszínű társadalmak a fejlettség magas fokát érték el. Ezért a világ országai közti fejlettségi és életminőségbeli különbségek okait elemezve felvetődik a társadalom belső heterogenitásának, fragmentáltságának, vagy éppen homogenitásának a szerepe. A heterogenitás lehet az együttműködést akadályozó tényező, de ugyanakkor az erőforrások sokfélesége, a változatos tudás és tapasztalat az innovativitás megalapozójaként a fejlődés motorjává is válhat. A jelen kutatás a kulturális, nyelvi, etnikai és vallási fragmentáltság fejlettséggel való kapcsolatát vizsgálja a világ 155 országának mintáján statisztikai eszközökkel.

Homogeneous or Heterogeneous Societies - Which Are More Successful? Statistical analyses for 155 countries

The economic history of the world provides many examples of cultural or ethnic heterogeneity going together with high levels of development. Analysing the causes of spatial inequalities of countries regarding development and quality of life, the role of internal divisions, fragmentation, or, on the contrary, homogeneity, is an exciting issue. Although heterogeneity may often be a barrier of cooperation, the variety of resources, skills, experiences can be a solid basis for innovation and become the driver of development, too. The present research analyses the relation of cultural, ethnic, linguistic and religious diversity to the level of development, using the sample of 155 countries, applying various statistical methods.

Dr. Csató László

**MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet (MTA SZTAKI), Mérnöki és Üzleti
Intelligencia Kutatólaboratórium, Operációkutatás és Döntési Rendszerek Kutatócsoport és
Budapesti Corvinus Egyetem (BCE) Operációkutatás és Aktuáriustudományok Tanszék**

laszlo.csato@uni-corvinus.hu

Az EKS-módszer karakterizációja

Az előadás a nemzetközi árszínvonal összehasonlításoknál használt EKS (Éltető – Köves – Szulc) módszer egy axiomatizációját tárgyalja. Megmutatjuk, hogy a reciprocitási tulajdonsággal rendelkező, azonban nem feltétlenül tranzitív páros összehasonlítások problémája a többszempontú döntések területén is felmerül, ahol ez az eljárás – a kapcsolódó optimalizálási feladat nyomán – a logaritmus legkisebb négyzetek módszere (LLSM) néven ismert. Bevezetünk két, a megoldásként kapott vektorra vonatkozó tulajdonságot: a korrektség értelmében ez tranzitív esetben a mátrixot generáló vektorral azonos, míg az invariancia a tranzitivitás helyreállítására egy, a tranzitivitás lokális megteremtésére irányuló transzformációra vonatkozó függetlenségét jelenti. Bizonyítjuk, hogy a két axióma karakterizálja az EKS/LLSM módszert, azaz ez az egyetlen olyan eljárás, amely mindkettőt teljesíti.

Characterization of EK method

The presentation provides an axiomatization of the EKS (Éltető – Köves – Szulc) method, used in international price level comparisons. It is shown that the problem of pairwise comparisons, which satisfy the reciprocity condition but do not necessarily meet transitivity also emerges on the field of multicriteria decision making, where this procedure is called logarithmic least squares method (LLSM) due to the connected optimization problem. Two properties for the solution vector will be introduced: *correctness* demands the reproduction of the inducing vector if transitivity holds, while *invariance to consistency reconstruction* requires the solution to be independent of a transformation locally reconstructing transitivity. EKS/LLSM method is characterized by these two axioms, that is, it is the unique procedure satisfying both axioms.

Dr. Cserhádi Ilona**Budapesti Corvinus Egyetem**

ilona.cserhati@uni-corvinus.hu

Gazdaságstatisztikai kihívások, oktatási konzekvenciák (tananyag-fejlesztési tapasztalatok a Budapesti Corvinus Egyetemen)

A gazdasági, társadalmi jelenségek megértéséhez, az adatok közötti összefüggések értelmezéséhez és elemzéséhez komplex tudásra van szükség. A közgazdász hallgatók számára a legfontosabb, hogy olyan jól hasznosítható tudást kapjanak a képzés során, amely révén önállóan képessé válnak a felmerülő feladatok értelmezésére, a megoldáshoz szükséges adatrendszer és elemzési módszertan kiválasztására, az elemzés elvégzésére és a következtetések levonására is.

A gazdaság- és társadalomstatisztikában megfigyelhető új típusú irányok:

- az időszerűség követelménye miatt modellezési technikák elterjedése a statisztikában,
- a nemzeti számlák jelentőségének további növekedése,
- a szubjektív mérőszámok térnyerése,
- a mikroszintű adatbázisok és elemzések iránti igény ugrásszerű növekedése.

Az oktatott tematikának mindehhez folyamatosan igazodnia kell.

Az oktatás módszertani elemeként a projekt típusú oktatási rendszer első tapasztalatait mutatom be, ahol a hallgatók csoportmunka keretében, szakmai mentorok segítségével valós gazdasági kérdéseket dolgoznak fel, valamint prezentálják kutatásuk eredményeit.

Recent challenges in Economic Statistics and its teaching consequences (Experiences in the Corvinus University of Budapest)

A complex knowledge is required to understand certain economic and social phenomena, to interpret or to analyze relationships among different data sets. For our economics students the key issue is to get such knowledge with the help of which they become able to interpret their tasks correctly, they will be able to make the right decisions on data selection and on methodology issues, so they can carry out the analysis and conclude on their own.

New directions can be seen in the economic and social statistics:

- modelling is getting widespread because of timeliness requirements,
- importance of system of the national accounts is further increasing,
- role of the subjective metrics is growing,
- demand on micro databases and analysis is increasing.

The teaching materials should be continuously adjusted to these new developments.

My first experiences of the project-led teaching method are also presented. It is an education system, where students – with the help of professional mentors – work in groups on relevant economic issues and present the final results of their research.

Dr. Jámbor Attila – Dr. Mizik Tamás

Budapesti Corvinus Egyetem

attila.jambor@uni-corvinus.hu

tamas.mizik@uni-corvinus.hu

Versenyképesség mérési módszerek és azok gazdaságstatisztikai vonatkozásai a mezőgazdaságban

A versenyképesség a közgazdaságtan egyik legtöbbet használt és egyben leginkább vitatott fogalmi közé tartozik, számos értelmezést magában foglalva. Egységes definíció hiányában a versenyképességnek számos mérési módszere is napvilágot látott. Az előadás célja, hogy egységes keretbe foglalja a versenyképesség különböző mérési módszereit és megvizsgálja azok gazdaságstatisztikai vonatkozásait. A mikro és makro szinten értelmezett versenyképesség mérési módszereihez eltérő adatigények társulnak, amelyek a hazai és nemzetközi kutatások alapjai. A meglévő mezőgazdasági statisztikákat tartalmazó adatbázisok meglehetősen szétszórtak és heterogének, így a kutatónak számos adatforrást és azok korlátait is ismernie kell a megfelelő adatok kiválasztásához és használatához. Az előadás keretében bemutatásra kerülnek ezek az adatbázisok és összekapcsoljuk azokat a versenyképesség különböző mérési módszereivel.

Competitiveness measurement methods and their statistical interrelations in agriculture

Competitiveness is one of the most used and abused notions in economics, including many different interpretations. In the lack of a common definition, competitiveness has various measurement methods. The aim of the presentation is to synthesize these measurement methods of competitiveness and analyse their statistical interrelations. Competitiveness measurement methods, interpreted at the micro and macro level, need diverse data sources which serve as a basis for national and international research. Databases including agricultural datasets are pretty diverse and heterogeneous, therefore researchers need to be aware of their sources as well as their limitations to find and use appropriate data. The presentation makes an overview of these databases which we combine with the different measurement methods of competitiveness.

Dr. Katona Tamás**Szegedi Tudományegyetem Statisztikai és Demográfiai Tanszék**

tamas.katona@juris.u-szeged.hu

A gazdaságstatisztika oktatásának néhány kritikus pontja a közgazdászképzésben

Az átalakuló közgazdászképzésben változik a módszertani tárgyak súlya és szerepe. Ezen belül átalakulóban van a statisztika oktatása. Helyesen a gyakorlati ismeretek elsajátítására helyeződik a súly. A gazdaságstatisztika egyre több intézményben kikerül az oktatott tárgyak közül, illetve bizonyos ismereteket egyéb kurzusok keretében oktatnak. Ennek a gyakorlatnak ugyanakkor az lehet a következménye, hogy a hallgatók nem ismerkednek meg az alapvető statisztikai módszerek lényegével.

Az előadás vizsgálja a gazdaságstatisztika egyik lényeges tárgykörének, a nemzeti számla rendszerének szerepét. Valószínűleg ez az a tárgykör, amelyen a legkritikusabb a hallgatók ismeretanyaga. Több tantárgy keretében is foglalkoznak a bruttó hazai termék fogalmával és a rokon mutatók szerepével, ennek ellenére, vagy éppen ezért nincs a hallgatókban, megkockáztatható, a közgazdász társadalomban sem egységes kép a nemzeti számla rendszerről, annak valódi szerepéről. Egyik oldalról él a GDP-fétis, mely a gazdasági növekedést ezzel a mutatóval azonosítja, ugyanakkor nem megfelelően értékeli a számlarendszer eredményeit és fontosságát.

A modern statisztika egyik dilemmája a nem kellően megbízható adatok feldolgozása. A közgazdászképzésben lényeges elem annak megértése, mit jelent a statisztikai adatok verifikálása, a rendelkezésre álló adatbázisok milyen következtetések levonására alkalmasak. A statisztikai adatszolgáltatás egyre nagyobb hányadban az adminisztratív adatbázisokra és az igazgatási jelentési kötelezettségre épül. Ez azzal jár, hogy az adatszolgáltató nem feltétlenül ad valós adatokat, amely pedig veszélyezteti a torzításmentes statisztikai információközlést.

A mai statisztikában általánossá vált a mintavételes eljárások alkalmazása; a költségek, az adatszolgáltatói terhek csökkentése érdekében egyre kisebb mintára kénytelen támaszkodni a következtető statisztika. Az oktatásban szükséges alaposabban foglalkozni az ebből adódó következményekkel.

Some crucial points of teaching of economic statistics in economist study programmes

The weight and role of the methodological subjects are changing in the altering economist education including statistics. Rightly, the emphasis is put on the practical knowledge. More and more universities leave out the economic statistics from their study programmes or teach certain knowledge in other subjects. This results in students getting narrow knowledge about relevant methods of statistics

The presentation scrutinizes the role of national accounts, which is a relevant topic of economic statistics. Probably this is one of the most crucial theme for the students. Students are learning about gross domestic product and related indicators in many subjects. Despite this or due to this, economists haven't got a unified picture about the national accounts. On one hand, the GDP-fetish which identifies the economic growth with this indicator, although they don't appreciate the results and the importance of the national accounts well.

A dilemma of modern statistics is the processing of not enough valid data. A crucial element of teaching economists is to understand the verification of statistical data and what kind of conclusion they can make. The statistical data supply relies on the administrative database and the administrative reporting obligation in an increasing proportion. It leads to the data provider possible providing false data which threatens the undistorted statistical information.

Usage of sampling became common in present-day statistics; Inductive statistics must rely on smaller samples in order to reduce costs and data service burdens. Education must deal with these conclusions more carefully.

Dr. Keszthelyi Szilárd

Agrárgazdasági Kutató Intézet

keszthelyi.szilard@aki.gov.hu

Tesztüzemi Információs Rendszer bemutatása és az adatok használata

Az Európai Bizottság a mezőgazdasági üzemek jövedelem-alakulásának és gazdálkodásának elemzésére, s ezáltal a Közös Agrárpolitika támogatására 1965-ben egy reprezentatív információs rendszert hozott létre. A rendszer angol elnevezése (Farm Accountancy Data Network, rövidítve: FADN), mely Tesztüzemi Információs Rendszer néven honosodott meg Magyarországon. Az adatokat, az adatgyűjtőkön kívül, minden felhasználó anonim módon, az adatvédelemre vonatkozó előírások legszigorúbb betartása mellett kezeli és csak statisztikai célokra használja fel.

Az EU-s példán létrehozott magyar rendszer robusztus adatmennyiséget tud a kutatók, döntéshozók, tanácsadók rendelkezésére bocsátani az adatgyűjtési költségek alacsony szinten tartásával. Az agrárpolitika döntések egyre több és egyre összetettebb adatot, információt igényelnek. Az új igények új kihívásokat jelentenek a rendszer működtetői számára.

Introduction of the Hungarian FADN and the use of the data

For the analysis of the incomes and economic activities of farms and in this way for the support of the Common Agricultural Policy, in 1965 the European Commission (EC) established a representative information system, named the Farm Accountancy Data Network (FADN). These data are treated in an anonymous way, strictly observing the prescriptions on data protection and are only used for statistical purposes.

Using the EU example, the Hungarian system can provide huge information for the researchers, decision makers, consultants while the data collection costs still could be kept on a low level. The decisions on agricultural policy require more and more complex data and information. The new demands mean new challenges for the system operators.

Dr. Kovács Krisztián

Központi Statisztikai Hivatal

krisztian.kovacs@ksh.hu

Hol találjuk az adatokat?

Napjainkban a gazdasági szereplők részéről jelentősen megnőtt az igény a nemzetgazdaság helyzetéről, az abban zajló folyamatokról szóló információk iránt. Ezek alapját a gazdasági adatok képezik, melyekhez az internet világában számtalan forrásból hozzájuthatunk ugyan, de amelyek minősége kérdéses lehet. Kiemelten fontossá vált, ezáltal az adatok megbízhatósága, amit a hivatalos statisztika által publikált adatok használata biztosít a felhasználók számára.

A gazdasági adatok elsődleges forrása a hivatalos statisztika szolgálat által gyűjtött adatok és az azokból képzett mutatók. A felhasználók a Központi Statisztikai Hivatal publikációi mellett az adatbázisaiból (például STADAT, Tájékoztatási adatbázis) is hozzáférhetnek a gazdasági adatokhoz. A nemzetközi szervezetek, mint például az Eurostat, az IMF, az OECD vagy a Világbank, egyaránt rendelkeznek saját statisztikai adatbázisokkal. Az Eurostat, mint az EU statisztikai hivatala, adatbázisában mind a 28 tagállamra és az unió egészére rendelkezésre állnak gazdasági adatok.

Where do we find the economic data?

Nowadays there is a significantly growing demand from economic actors for information about the national economy and the processes in it. The basis of this information is economic data, which you can access in many different ways in the world of the internet but the quality of which may be questionable. Thus the reliability of data, which is ensured for users if they use data published by the official statistical service, has become especially important.

The primary source of economic data is the data collected by the official statistical service and the indicators produced of these. Users can access economic data from the publications of the Hungarian Central Statistical Office as well as from its databases (e.g. STADAT, Dissemination database). International organisations such as Eurostat, the IMF, the OECD or the World Bank all have their own statistical databases. Eurostat, the statistical office of the EU, provides in its database economic data for all the 28 Member States and for the EU as a whole.

Dr. Laczka Éva

Magyar Statisztikai Társaság

laczkae@gmail.com

A Gazdaságstatisztika aktuális kérdései – miért is állunk napjaikban paradigma váltás előtt

A magyar statisztika, így a gazdaságstatisztika története mintegy 150 évre tekint vissza, de ha beleértjük a statisztika gyökereit is jóval hosszabb időről (több évszázadról is) beszélhetünk. Az évtizedek során folyamatosan változtak a gazdaságstatisztika által mérendő jelenségek, folyamatok, de folyamatosan változott a statisztikai munkát támogató tudomány és technika is.

A statisztika változó világát, a statisztikusok kihívásokra adott válaszait jól mutatják a statisztikai jogszabályok, szakmai standardok változásai. A még Keleti Károly által, 1874-ben megalkotott első magyar „statisztikai törvényt” hat újabb követte (1897, 1929, 1952, 1973, 1993, 2016), többnyire két-három évtizedenként. A szakmai standardok változásaira jó példák az ENSz Nemzeti Számlák Rendszerének (SNA) módszertani kézikönyvei (1953, 1968, 1993, 2008) és az Európai Számla Rendszer (ESA) kézikönyvei (1970, 1979, 1995, 2010).

A globalizáció, a digitális világ, az információrobbanás azonban a korábbi évtizedekhez képest jóval nagyobb kihívás elé állítja a statisztikusokat. Napjainkban a hagyományos megoldások már kielégítőek. Míg az új eszközök alkalmazása a tájékoztatásban szinte megoldott, az adatforrások kiválasztása, integrálása, feldolgozása, az alkalmazott módszertan, a minőségbiztosítás – a terhek csökkentése mellett – valóban paradigmaváltást igényel.

Current issues of Economic Statistics – why do we face nowadays an imminent paradigm shift

The history of Hungarian statistics, thus economic statistics as well dates back 150 years, but if we also include the roots of statistics, we can refer to a much longer period (covering several centuries). The phenomena, processes to be measured by economic statistics have been continuously changing during the decades, but science and technology supporting statistical work have also changed.

The changes of statistical legislation, professional standards reflect well the changing world of statistics, the answers given by statisticians to emerging challenges. The first „statistical law” elaborated in 1874 by Károly Keleti has been followed by six other laws (1897, 1929, 1952, 1973, 1993, 2016), adopted mostly every two or three decades. The changes of professional standards are well illustrated by the methodological manuals of the UN System of National Accounts (SNA) (1953, 1968, 1993, 2008.) and the manuals of the European System of National Accounts (ESA) (1970, 1979, 1995, 2010).

Globalisation, the digitalized world, information explosion represent nevertheless a much greater challenge for statisticians than those of the previous decades. Nowadays traditional solutions are not satisfactory any more. While new tools are widely used in statistical dissemination, the selection, integration, processing of the data sources, the methodology applied, quality assurance do require a paradigm shift – together with the reduction of respondents’ burden –.

Dr. Lipták Katalin**Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar**

liptak.katalin@uni-miskolc.hu

A gazdaságstatisztika szerepe a munkaerő-piaci folyamatok elemzésében a Visegrádi Négyek körében

A munkaerő-piaci problémák a rendszerváltást követően egyre jobban felerősödtek, nemcsak hazánkban, hanem a környező országokban is. A rendszerváltás „öröksége” és hatásai jól érezhetőek a kelet-közép-európai régióban. Az előadás a hangsúlyt a gazdasági válságot követő kedvezőtlen gazdasági és munkaerő-piaci állapotra helyezi. A prezentációban a Visegrádi Négyek NUTS 2. szintű régióinak a változását szemléletem a válság óta. A régiókra a 2010. és 2015. évekre végzett főkomponens és klaszter analízis számításokkal bizonyítom, hogy a térszerkezeti változások sokkal markánsabbá váltak, a gazdasági válság hatása nemcsak a munkaerőpiacon volt érzékelhető.

Kulcsszavak: munkaerőpiac, területi különbségek, főkomponens analízis, klaszteranalízis

The role of economic statistics in the analysis of labor market processes among the Visegrad Four countries

The problem of the labour market had increased after the regime change not only in Hungary, but also in neighbouring countries. “The heritage” of the regime change and their effects are observed well in the Central-Eastern European region. The focus of this presentation is the disadvantageous labour market and economical situation after the world economic crisis. I tried to present the change of the Visegrad Four NUTS 2 regions. I make calculations using factor analysis and cluster analysis in the year of 2010 and 2015 in order to show the changes of spatial structure which become much more marked, the effect of the world economic crisis is observed not only on the labour market.

Keywords: labour market, regional disparities, factor analysis, cluster analysis

Dr. Lukács Gábor – Dr. Sárdi Katalin**PE Georgikon Kar Keszthely**

79lukacs@gmail.com

sardi@georgikon.hu

Agrártörténeti adatok felhasználása a tápanyag-gazdálkodás oktatásában

Előadásunkban a magyar nagybirtok gazdálkodásáról fennmaradt levéltári adatok alapján történő tápanyagmérleg számítások módszertanát mutatjuk be, amely az agrártörténet oktatása mellett alkalmazható a talajtermékenység ismeretköreihez kapcsolódó tárgyak pl. agrokémia, növénytáplálás, tápanyag-gazdálkodás oktatásában is.

A számítás módszere együtt fejlődött az agrokémiával, talajtannal és más határtudományokkal. A XIX. század eleje óta az agrártudomány történetének kiváló művelői számítottak tápanyagmérleget. A fenntartható mezőgazdaság követelményei a hasonló elemzések iránti igényt az elmúlt évtizedekben növelték, az intenzívebb gazdálkodási rendszerek elterjedése és környezet terhelésének csökkentése miatt. Tágabb értelemben minden olyan tényezőt számba kell venni, amely a talaj tápelem-készletét módosítja. A környezetvédelmi szempontú mérlegek készítésének módszerét az OECD által javasolt irányelvek alapján az EU is alkalmazza. A környezet-terhelés csökkentése céljából – különös tekintettel a nitrogénre és a foszforra, nagy előrelépést jelent a környezeti indikátorok és a „tápanyagmérleg könyvelés” alkalmazása.

A levéltári forrásokban szereplő adatok alapján tápanyagmérleg-számításokat végeztünk. Mivel esetünkben nem állnak pontos adatok rendelkezésre a volumenükben kisebb tételek egzakt számítására, ezek hatását a mérleg két oldalán kiegyenlítettnek tekintettük. Az ilyen mérleg az egyszerűsített vagy „*Agronómiai mérleg*”, ahol csak a növénytermesztési gyakorlat során alkalmazott input és output szerepel. Ez a módszer könnyen áttekinthető, az irodalomban is elterjedt, jó közelítéssel kiküszöbölhetőek a nem mért paraméterek becsléséből eredő hibák. Egyszerűsített tápanyagmérleg számításunkban a trágyával kijuttatott tápanyagmennyiségből a terméssel elvont mennyiség különbsége alapján számítottuk az egyenleget, majd a vetőmaggal kijuttatott tápanyagmennyiséggel korrigáltuk.

Eredményink alapján látható, hogy a fenntartható gazdálkodás jelenlegi követelményeinek mennyire tudna megfelelni az akkori tudás.

The Use of Data from Agricultural History in the Education of Nutrient Management

Methodologies of nutrient balance calculations based on databases of archives from the Hungarian large-estates are demonstrated in our presentation. Beside the teaching of agricultural history, these calculations can be used also for courses related to soil fertility such as agrochemistry, crop nutrition and nutrient management.

Development in the methodologies took place together with that of agricultural chemistry, soil science and other disciplines. From the beginning of the 19th century, nutrient balances were calculated by numerous outstanding scientists worldwide and in Hungary. Recently, requirements of sustainable agriculture enhanced the need for similar analyses because of intensive farming systems and for the reduction of environmental impacts.

From the aspect of its complexity, each factor influencing the soil nutrient budget should be taken into consideration. Methodology of environmental nutrient balance calculations were developed by the OECD and it is accepted and used also in the EU. For minimizing environmental impacts - especially in nitrogen and phosphorus fertilization – introduction of environmental indicators and „nutrient accounting” was a significant step.

Based on the archive sources, simplified nutrient balances were calculated. Because of the limited availability of exact data, nutrient amounts of less importance were excluded from our calculations. Therefore, „*Agronomic balances*” were obtained including only input and output representing crop production practices of that period. This method is simple and commonly accepted in the literature, errors caused by unknown parameters can be eliminated. During our simplified nutrient balance calculations, amounts of nutrients applied in manure and seeds were compared to those of nutrients taken up by crop yields.

From our results, how the expertise of that age could be comparable to the requirements of sustainability.

Dr. Nagy Viktor - Dr. Kolnhofer-Derecskei Anita - Kovácsné Bukucs Erzsébet**Óbudai Egyetem KGK VMI**

nagy.viktor@kgk.uni-obuda.hu
derecskei.anita@kgk.uni-obuda.hu
bukucs.erzsebet@kgk.uni-obuda.hu

Gemifikáció a statisztika oktatásában

Rohamosan fejlődő világunkban már nem az adatok összegyűjtése jelenti a kihívást vagy a problémát, hanem a belőlük kinyerhető információ megszerzése, melynek során választ kaphatunk egy sor nagyon gyakorlatias kérdésre: pl. milyen előrejelzéseket lehet tenni egy termék keresletére, mennyiben befolyásolja azt az ára? A gazdasági képzéseken oktatott Statisztika I-II, vagy akár a műszaki képzéseken a Gazdaságstatisztika tárgyak ilyen kérdések megválaszolása felé indítják el a hallgatókat, alapul szolgálnak mélyebb és célirányosabb összefüggések megértéséhez. Ezért kiemelkedően fontos a terminológia pontos ismerete, a módszertan helyes használata. Talán emiatt is, az egyik legnehezebben teljesíthető tárgy. A tradicionális oktatási keretből ezért valamelyest kilépve gemifikációs módszerek alkalmazására tettünk kísérletet, vizsgálva, hogy ennek esetleg nagyobb teret engedve várhatóak-e javulások a tananyag elsajátítását illetően. Másodsorban, érdekességként megvizsgáltam, hogy az igaz/hamis kérdésekre adott válaszok alapján a valós választások és a véletlen tippelés között létezik-e szignifikáns eltérés. Az előadással egyidőben a hallgatóink által készített, Keleti Károly életéről szóló plakát kiállítást is meglekintethetik az érdeklődők.

Gamification in Teaching Statistics

In our present world, it is not the collection of data but the obtaining information from data is a challenge or a problem. Analysing data, we can get answers to a series of very pragmatic questions e.g. what forecasts can be made for a product demand, to what extent are they affected by its price? Statistics I-II lectured at economic courses or Economic Statistics taught at technical courses offer the students to help with answering such questions and can serve as a basis for understanding and identifying deeper relationships among the data. Therefore both accurate knowledge of terminology and correct use of methodology are of utmost importance. Perhaps this is the reason why it is so hard to pass the exams. We expected, that somewhat leaving behind from the traditional educational framework and attempting to apply some methods of gamification would help students with preparing for the tests. We investigated whether using these new methods contribute to a better understanding of statistics. Secondly, as a curiosity, we examined whether there are any significant differences between real choices and random guessing in the answers to true/false questions.

Sándorné dr. Kriszt Éva

Budapesti Gazdasági Egyetem

kriszt.eva@uni-bge.hu

A statisztika oktatásának helye és szerepe a gazdaságtudományi képzésben

Kiindulásként érdemes áttekinteni hogyan változtak az elvárások a statisztika oktatásával szemben? A képzés különböző szintjein milyen statisztikai jártasságra kell szert tenni a hallgatóknak? Ma már nem az az elsődleges kérdés, hogyan jutunk információhoz, hanem hogyan tudjuk kiválogatni a legfontosabb információkat és milyen hatékonyan dolgozzuk fel a statisztikai adatokat. Az adatfeldolgozás eredményeinek értelmezése pedig a legfontosabb feladat. A társadalomtudományokban a mérhetőség kérdése másképpen jelentkezik, mint a természettudományokban. Számos kísérletet tettek már a társadalmi folyamatok mérésére, ezen belül is a felsőoktatás teljesítményének értékelésére. Ennek körülménye és a mutatószámrendszerek ismertetése tanulságos és megvilágítja, hogy számos tényezőre figyelemmel kell lenni, ahhoz, hogy versenyképes tudáshoz juttassuk a hallgatókat. Megvizsgálandó, hogy a kvantitatív és a kvalitatív módszerek összhangja hogyan szolgálhatja a versenyképes tudás átadását. Fontos kitérni arra is, hogy milyen összefüggések mutathatók ki a kvantitatív módszertani ismeretkörök között, illetve a módszertani ismeretek és a gazdaságstatisztikai alkalmazások között. Nem hanyagolható el a jövő nemzedékének felkészítése a kutatói munkára, az értelmiségi létre sem. Ennek kapcsán szólni kell arról is, hogyan készít fel a statisztika a kutatómódszertanra és a különböző gazdasági elemzésre, a gazdaság statisztika alkalmazására. Végezetül mindezek alapján kijelölendők a rövid és hosszú távú célok a gazdaságtudományi képzés fejlesztésében és a statisztika oktatásának korszerűsítésében.

The place and role of statistics education in business training.

As a starting point, it is worth reviewing how expectations from statistics education have changed. What statistical skills should the students gain at the different levels of training? Today, the primary question is not how to get information, but how to select the most important pieces and how to efficiently process statistical data. Understanding the results of data processing is still the most important task. In social sciences, the question of measurability is different from the natural sciences. Numerous attempts have been made to measure social phenomena, including assessing the performance of higher education. It is instructive to review this and introduce index systems, it illustrates that a number of factors need to be considered in order to provide students with competitive knowledge. It is necessary to examine how the harmony of quantitative and qualitative methods can serve the goal of competitive knowledge transfer. It is also important to highlight the correlations between areas of quantitative methodological knowledge as well as those between methodological knowledge and business statistics applications. The need to prepare future generations for research and an intellectual life is not negligible either. In connection to this, we also need to talk about how statistics prepares us for research methodology and various forms of economic analyses, applications of business statistics. Finally, short and long-term goals in the development of economic science education and the modernization of statistics education should be identified.

Szabó Richard

Óbudai Egyetem

szabo.richard@kgk.uni-obuda.hu

Pénzügyi intézmények értékelésére használt statisztikai módszerek

A XX. század végén Berger és Humphrey határozta meg a bankminősítés főbb irányát 1997-ben megjelent „Pénzügyi intézmények hatékonysága – jövőbe tekintő nemzetközi kutatási irányok” című klasszikus cikkükben. Ezt követve megállapítható, hogy „az első feladat a pénzügyi intézmények értékelése során, hogy elválasszuk a termelési egységek közül azokat, amelyek bizonyos követelményeknek jól megfelelnek, azoktól, melyek nem.” Munkájukban a határ hatékonyságra fókuszáltak. A pénzügyi intézmények hatékonyságának méréséhez parametrikus és nemparametrikus módszereket egyaránt használtak. A parametrikus módszerekhez tartoznak a Sztohasztikus Határelemzés – Stochastic Frontier Approach (SFA), az Osztásmentes Elemzés – Distribution Free Approach (DFA) és a Vastag Határelemzés – Thick Frontier Approach (TFA). A nemparaméteres eljárások közé tartozik a burkolófelület elemzés – Data Envelopment Analysis (DEA) és a szabad elrendezésű testek (objektumok?) – Free Disposal Hull (FDH) módszere. Következő klasszikus cikkükben, amely ugyancsak 1997-ben jelent meg, a „Mi van a fekete dobozban- mi különbözteti meg a pénzügyi intézmények hatékonyságát” címűben, Berger és Master három módját írta le a hatékonyságnak, költség, állandó profit és alternatív profit hatékonyságot fogalmaztak meg. Ehhez az elemzéshez is a Data Envelopment Analysis (DEA) burkolófelület elemzés módszert alkalmazták. Mindezek után több cikk jelent meg világszerte a pénzügyi intézmények értékeléséről. Jelen műnek a célja összegyűjteni és elemezni a legfrissebb banki hatékonyság elméletével és mérésével kapcsolatos szakirodalmat.

Végül bemutatásra kerülne az egyszerűsített DEA módszer alkalmazása a hazai Szövetkezeti Hitelintézeti szektorban. Valamennyi intézmény egy új egyszerű mutatóval, a ReffT-vel kerülne értékelésre.

Kulcsszavak: bank, hatékonyság, DEA, pénzügy szolgáltató intézmény, kvantitatív módszerek

Statistical Methods for Evaluation of Financial Services Institutions

At the end of the XX. century Berger and Humphrey defined the main way of the bank evaluation in the first classic article in the year 1997: Efficiency of financial institutions: International survey and directions for future research. Following them „The first task in evaluating the performance of financial institution is to separate those production units that by some standard perform well from those that’s perform poorly.” Their focus in those article was on frontier efficiency. They used parametric and nonparametric approaches to measuring financial institutions efficiency. To the parametric frontier methods belongs the Stochastic Frontier Approach (SFA), the Distribution Free Approach (DFA) and the Thick Frontier Approach (TFA). To the nonparametric frontiers methods belongs the Data Envelopment Analysis (DEA), and the Free Disposal Hull (FDH). Next Berger and Master described the three parts of efficiency in the second classic article in the year 1997: Inside the black box: What explain differences in the efficiencies of financial institutions? They built up an efficiency concept – cost, standard profit and alternative profit efficiency. Also, have been used in this investigation as method the Data Envelopment Analysis (DEA). After those existed lot of articles about evaluation of the financial institution worldwide. This paper tries to collect and analyze the last years literature about bank efficiency measurement theory and methods.

Finally, will be transparented a simplified DEA method during the Hungarian Credit Cooperative Institutions Efficiency as practical example. All Institutions will be evaluated by a new simple tool, the ration of ReffT.

Keywords: Bank, Efficiency, DEA, financial services institutions, nonparametric methods.

Szabó Zsolt Mihály**Óbudai Egyetem Biztonságtudományi Doktori Iskola**

zsolt@tamiyaryu.hu

Nyugdíjbomba – globális öregedés társadalmi hatásai a nyugdíjbiztosításra

Napjainkban az Európai Unió tagállamaiban, különösen a visegrádi négyek (V4), melyek a négy közép-európai posztkommunista ország, a Cseh Köztársaság, a Magyar Köztársaság, a Lengyel Köztársaság és a Szlovák Köztársaság számára az öregedő társadalom és a hozzá kapcsolódó nyugdíjrendszer reformja kardinális és közfigyelemre számot tartó téma, mely számtalan tudományos fórumon előtérbe kerül. A tanulmány demográfiai és statisztikai adatok alapján bemutatja a várható népesség számát és a felmerülő problémákat az állami nyugdíjrendszereikkel kapcsolatban a visegrádi négyeknél, különös tekintettel a magyar kötelező társadalombiztosítási rendszer fő problémáira. A tanulmány célja a statisztikai előrejelzések alapján, kiegészítve egy kérdőíves viselkedés-gazdaságtani kutatás eredményeivel, egy lehetséges forgatókönyv bemutatása a nyugdíjkiadások és nyugdíjszínvonal alakulására Magyarországon.

Kulcsszavak: nyugdíjbiztonság, nyugdíjrendszer modellezés, mikroszimuláció, viselkedés-gazdaságtani kutatás

Pension bomb –effects of global aging on pensionary system

The reform of the pension system is a cardinal and noteworthy subject in all countries of the European Union, particularly the Visegrad Four (V4). V4 are the four central European post-communist countries, the Czech Republic, the Republic of Hungary, the Republic of Poland and the Slovak Republic – the issue of ageing society and the problems of its pension systems' is often discussed in myriad scientific meetings. The study shows the numbers and the problems of the state pension system of V4, particularly with regard to the main problems of Hungarian social security system is based on the expected population and demographic statistics. The study is based on statistical projections, it includes an attachment of the results of a questionnaire-based behavioral economics research, a presentation of a vision of pension expenses and pension standards in Hungary.

Keywords: retirement security, modelling of the pension system, microsimulation, behavioral economics research

Dr. Tóth Géza**KSH szakmai tanácsadó, Területi Statisztika főszerkesztő, Miskolci Egyetem**

geza.toth@uni-miskolc.hu

Statisztikai adatok kezelése és kutatásobai környezet a KSH-ban

A hazai gazdaságstatisztika története az ágazati statisztikák kialakulásával kezdődött meg. Ennek a statisztikai területnek a fejlődésében Keleti Károly kiemelkedő szerepet játszott. Ma az ágazati statisztikáknak a gazdasági jelenségek elemzésében betöltött fontos szerepe és az aggregált adatok közzététele mellett egyre nagyobb teret nyernek olyan módszerek, amelyek 150 évvel ezelőtt elképzelhetetlenek lettek volna. Egyre nagyobb hangsúlyt kap a kutatási célú, egyedi adatok állományainak, a mikroadatoknak az elérhetővé tétele, az adminisztratív forrásokból elérhető adatok átvétele, illetve a különböző forrásokból származó adatok összekapcsolása. A keletkezett adatokat különböző formában, illetve csatornákon bocsátjuk a köz rendelkezésére, mindeközben szem előtt tartjuk az adatvédelmi szabályokat.

A KSH legszélesebb körben használt termékei az aggregált adatok. Ezeket a honlapon tematikusan csoportosítva közöljük, adatbázisba, illetve statikus (kész) táblákba szervezve. Térstatisztikai adatok egyelőre a mezőgazdasági összeírás, illetve a 2011. évi népszámlálás adatállományaihoz kapcsolva érhetők el.

A statisztikai adatok tudományos célú kutatására a KSH ötféle módon teszi lehetővé a mikroadatokhoz való hozzáférést.

- A KSH épületében található Kutatószobában.
- Távoli hozzáféréssel.
- Távoli végrehajtással.
- Anonimizált mikroadat-kiadással.
- Nyilvános mikroadatfájlok révén.

Statistical data usage, Research room in the HCSO

History of Hungarian economic statistics started with the establishment of sectoral statistics. Károly Keleti played a key role in the development of that field. Nowadays, besides the important role of sectoral statistics in analysing economic phenomena and publishing aggregated data, methods that would have been deemed incredible 150 years ago keep gaining ground. Providing access to datasets for scientific research purposes, that is, microdata, taking over administrative data as well as linking datasets from different sources are becoming more and more important. Data are made accessible in various formats and via various channels, while respecting data protection rules.

The most widely used products of HCSO are aggregated data. These are presented on the website grouped thematically and organized in database or in static (ready-made) tables. The publication of geostatistical data became also possible, but, for the time being, only in case of data files of the agricultural census and the 2011 population census.

HCSO allows access to files for scientific research purposes in five different ways:

- In the Research room in the Headquarters of HCSO.
- With remote access.
- With remote execution.
- With anonymized micro-data provision.
- With public micro-data files.

Dr. Kolnhofer-Derecskei Anita – Dr. Nagy Viktor**Óbudai Egyetem**

derecskei.anita@kgk.uni-obuda.hu

nagy.viktor@kgk.uni-obuda.hu

Kerekasztal beszélgetés a statisztika eszköztárának használatáról a gazdasági tárgyak oktatása során

A legtöbbször azt tapasztaljuk, hogy a hallgatóink a statisztikát, mint különálló „leküzdendő” tantárgyat kezelik, holott a statisztika célja a valóság tudományos feltérképezése, ezért hallgatóink igazi gyakorlati hasznát a valódi kutatásaik során alkalmazhatnák. A statisztika, mint tudományos módszertan ismerete elengedhetetlen a gazdaságtudomány minden ágában, mégis az tapasztaljuk, hogy a hallgatók miután sikeresen teljesítették a tantárgyat, a későbbi tanulmányaik, kutatásaik során nem tudják biztonsággal használni a tanult eszközöket. A kerekasztal találkozó során elsősorban az Óbudai Egyetem Keleti Károly Karának tantárgyfelelős oktatóit szeretnénk bevonni, megismerve az oktatási gyakorlatuk során alkalmazott statisztikai technikákat. Így segítve a statisztika oktatást, megtalálva és felhasználva ezen gyakorlati tevékenység sikeres oktatásának közös módját. De a beszélgetésbe minden kedves résztvevőt és érdeklődőt szeretettel várunk, akikre nemcsak mint hallgatóságra számítunk, mert a beszélgetésünk során különféle kreatív adatgyűjtési és problémamegoldási technikákat igyekszünk alkalmazni.

Usage of statistical tools and techniques in field of economic subjects' teaching

Mostly, the students handle Statistics as the most difficult subject. When they fulfilled all requirements, the subject is forgotten. Although, using statistics is needed and necessary for all other economical subjects. However, statistics as methodology provides the whole basic methodologic tools and techniques to understand economics. The usage and understanding of different techniques in economics are essential, so lecturers and professionals of other subjects would use it during their teaching periods. This meeting is tailored to teachers and lecturers from the various fields of economic studies. The main aims of our workshop is to bring together teachers and researchers of various fields of economic faculties in order to develop statistical teaching methods.

Százötven év statisztika

– A Központi Statisztikai Hivatal történetének vázlata

Az előzmények

A hivatalos statisztika intézményeinek kialakulása Európában már a XVIII. században megindult, és a XIX. század első felében nagyobb ütemben folytatódott. Az osztrák statisztikai hivatal felállítását már 1810 óta tervezték, végül 1829-ben hozták létre. A birodalmi adatsorokat az először kézirat, majd nyomtatott formában megjelenő Tafeln zur Statistik der Österreichischen Monarchie közölte.

A birodalmi statisztikai apparátus tevékenységét a kor hazai értelmisége erősen sérelmezte, hiszen a magyar vonatkozású adatok részletessége és megbízhatósága messze alulmúlta az osztrák tartományokéit, a Magda Pálhoz vagy Fényes Elekhez hasonló kiváló tudósok adatgyűjtő és országismertető munkássága pedig nem pótolhatta ezt a hiányosságot. Az 1844-es pozsonyi országgyűlésen ezért már komolyan szóba került az önálló statisztikai intézmény megszervezésének kérdése. A változást ezen a téren is az 1848–1849-es szabadságharc hozta el, amikor Fényes Elek megbízást kapott Szemere Bertalantól a Belügyminisztérium kebelében életre hívott Országos Statisztikai Hivatal irányítására. Fényes azonnal munkához látott ugyan, de csak néhány tevékeny hónap adatott számára, hiszen a szabadságharc leverésével ez a hivatal sem működhetett tovább. Azok az iparstatisztikai, bányászati, pénzügyi, büntügyi, választási és közigazgatási statisztikai munkálatok azonban, amelyeket megindított, igazolták, hogy az eredményes közigazgatásnak szüksége van jól szervezett adatgyűjtő- és -feldolgozó szervezetre.

Az 1851-es és az 1857-es birodalmi népszámlálás során, illetve a népmozgalmi adatsorok publikálásakor folytatódott a korábbi tendencia; a kortársi értékelések szerint az osztrákok továbbra sem szolgáltattak elfogadható információkat a magyar népességről. Önálló statisztikai szervezetről azonban ezekben az évtizedekben szó sem lehetett. Köztes megoldást jelentett a Magyar Tudományos Akadémia Statisztikai (majd Közgazdasági és Statisztikai, utóbb Nemzetgazdasági és Statisztikai) Bizottságának Csengery Antal indítványára történő létrehozása 1860 májusában. Ez a testület a legkiválóbb statisztikusokat, matematikusokat, közgazdászokat és jogászokat tömörítette annak érdekében, hogy adatfeltáró munkájukkal hozzájáruljanak hazájuk fejlődéséhez. A bizottság 1861-ben megindított népesség-összeírási kísérlete azonban a szervezés elégtelensége, a kérdőívek hiányosságai és hibái miatt kudarcba fulladt. Maradandóbbnak bizonyult a szintén 1861-től kiadott Statisztikai (később Statisztikai és Nemzetgazdasági) Közlemények című szakfolyóirat, amelyben 1871-ig tizenégy kötet látott napvilágot.

1863 elején a bizottság beadvánnyal fordult az Akadémiához, hogy az kezdeményezze a magyar statisztikai hivatal felállítását a Helytartótanácsnál. Novemberben a Helytartótanács helybenhagyja a javaslatot, és az Akadémiával együttműködve bizottságot hozott létre a hivatal megszervezésének előkészítésére. Az alapításra azonban a kiegyezésig várni kellett.

A KSH története az alapítás és a konszolidáció évtizedeiben

A fentebb mondottak fényében nem meglepő, hogy a frissen kinevezett Andrássy-kormány földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterének, Gorove Istvánnak az egyik legelső teendője az volt, hogy az Akadémia Statisztikai Bizottságának addigra már komoly tekintélyre szert tett tagját, Keleti Károlyt felkérte a hivatalos magyar statisztikáról szóló memorandum összeállítására.

Keleti 1867. március 10-ére készült el a szöveggel, amelyben decentralizált statisztikai szervezet létrehozására tett javaslatot, kis létszámú központtal és megyei képviselőkkel. Utóbbiak voltak hivatva – a kormány hivatalos közegeinek támogatásával – az adatgyűjtésre, míg a központnak a munka koordinálását, az adatok feldolgozását, a kormánynak és a közigazgatási szerveknek történő továbbítását, valamint a publikációk elkészítését kellett ellátnia. Nem sokkal ezután, 1867. május 25-én Keleti megkapta a királytól osztálytanácsosi kinevezését – ezt a dátumot tekintjük az önálló magyar

statisztikai szolgálat és könyvtára megalapításának. (A statisztikai szolgálaton kívül megalakult egy véleményező testület, az Országos Statisztikai Tanács [OST] is, amely első ízben 1897-ig működött.) A hivataltörténet első évtizedeiben azonban nem ezt, hanem 1871. április 18-át tekintették az origónak: ekkor önállósodott ugyanis az intézmény Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal néven, még mindig a Földművelés-, Ipar és Kereskedelemügyi Minisztérium felügyelete alatt. Ennek kettéválása után, 1889-től a Kereskedelemügyi Minisztérium lett a hivatal főhatósága.

A KSH hivatalos elnevezései

Időszak	Név
1871–1897	Országos Magyar Királyi Statisztikai Hivatal
1897–1929	Magyar Királyi Központi Statisztikai Hivatal
1929–	Központi Statisztikai Hivatal

Keleti a mindennapi nehézségek nyomán felismerte, hogy az eredményes munkához törvényi háttérre is szükség van. Ezt az 1874. évi XXV. törvénycikk biztosította, amely kimondta, hogy a minisztériumoknak át kell adniuk statisztikai anyagaikat a hivatalnak, a közintézményeknek pedig kötelező adatot szolgáltatniuk. A magánszemélyek adatszolgáltatási kötelezettsége Keleti óhaja ellenére nem került be a szövegbe.

Az első években a hivatal a korábbi osztrák adatgyűjtéseket igyekezett feldolgozni, néha újból közzétenni. Mivel azonban a statisztika az állami szuverenitás egyik megjelenítési formája volt, mindössze két közös statisztikai kézikönyv jelent meg az osztrákokkal, az első 1878-ban, a második 1888-ban. Az első évek a közvetett adatgyűjtés jegyében teltek: a községek, a törvényhatóságok vezető testületei, lelkészek, szállítóvállalatok voltak megbízva a statisztikai adatok összegyűjtésével, mivel a hivatalnak nem állt rendelkezésére megfelelő infrastruktúra. Az 1880-as népszámlálással kezdődően vált teljes körűvé a közvetlen adatgyűjtés, azaz inntől nem megbízhatatlan összesítéseket kapott a hivatal, hanem egyéni lapokat gyűjtött. A publikációk közül kiemelkedik az 1869–1870-es népszámlálás eredményeit közlő, hatalmas alakú kötet, amelynek kiadására már 1871-ben sor került, igaz, települési szinten csak a 2000 főnél népesebb városok adatait közölte. 1868-ban hagyta el a nyomdát a *Hivatalos statisztikai közlemények* első kötete, 1872-ben az első *Magyar statisztikai évkönyv* (ez – néhány kivétellel – mindmáig évről évre megjelenik), 1873-ban az első *Helységnévtár*, 1874-ben pedig az első *Tiszti cím- és névtár*. Az 1902 és 1941 között kiadott *Magyar statisztikai közlemények* 112 kötetben közölt népszámlálási, népmozgalmi, gazdaság- és társadalomstatisztikai adatokat, elemzéseket.

A második statisztikai törvény, az 1897. évi XXXV. törvénycikk már Keleti hivatali utódja, Jekelfalussy József alatt született meg. Ez az elődjénél sokkal részletesebb jogszabály rögzítette, hogy a hivatal igazgatójának csak szolgálati és fegyelmi ügyekben fölöttese a kereskedelemügyi miniszter, szakmai ügyekben az igazgatóé a döntő szó; a magánszemélyekre is kiterjed az adatszolgáltatási kötelezettség; a hivatal alkalmazottait titoktartási kötelezettséggel tartoznak; az adatokat csak tárgy és terület szerint szabad közölni; a hivatal személyi állományában történő véglegesítéshez statisztikai szakvizsga letétele szükséges. Szintén Jekelfalussy idejére esett az 1895-ös első általános mezőgazdasági összeírás, valamint a hivatal máig használt központi épületének birtokba vétele: a Czizler Győző által tervezett palota 1898 óta ad otthont az intézménynek.

Külön kell szólni a hivatal nemzetközi kapcsolatairól, amelyek kiépítése szinte az alapítással egyidejűleg indult meg. Keleti ugyanis már Gorovénak írt előterjesztésében leszögezte, hogy „az elfogadandó szervezetnek olyannak kell lenni, melynek életbeléptetésével a magyar statisztikai hivatal rögtön és egyenjogúan sorakozhatik a külföld hasonfajú legjobb intézeteihez. [...] A közlésben és földolgozásban pedig oly alapokból kell indulnia a magyar statisztikai hivatalnak, a minők külföldön nemcsak helyesnek bizonyultak, de általában el is fogadtattak”. Ennek az elvnek a gyakorlati megvalósulását jelentette a nemzetközi statisztikai kongresszusokon való részvétel. Ezek sorában az

utolsót éppen Budapest rendezhette meg 1876 szeptemberében. A magyar statisztika elismerését jelentette az is, hogy 1885-ben hárman (Keleti mellett az Akadémia Statisztikai Bizottságában aktív Hunfalvy János és a fővárosi statisztikai hivatal vezetője, Kőrösy József) is ott lehettek Londonban a Nemzetközi Statisztikai Intézet alapítói között, és 1901-ben a magyar főváros láthatta vendégül a szervezet nyolcadik ülészakát. A magyar statisztikusok közreműködtek az 1905-ben Rómában alapított Nemzetközi Mezőgazdasági Intézet keretében is a mezőgazdasági termeléssel, a mezőgazdasági termékekkel való kereskedéssel és a különböző piaci árakkal foglalkozó statisztikai munkákban.

A KSH története a két világháború között

A hivatalra közvetlenül az I. világháború után hatalmas feladatok vártak: a békeszerződés előkészítése céljából adatgyűjtéseket kellett végrehajtani, és küszöbön állt az 1920-as népszámlálás is. Ez utóbbit nehezítette, hogy a census idején a szerb hadsereg 5677 km² területet tartott megszállás alatt több mint 400 ezer lakossal. Itt csak egy évvel később lehetett végrehajtani az összeírást. Az Ausztriához került területek, a felszabadult részek és a határkorrekciók miatt az 1920-as években módosításokra is szükség volt.

Az országban végbement jelentős gazdasági és társadalmi változások nyomán a statisztikai hivatalnak is szervezeti és módszertani átalakításokat kellett végrehajtania. 1921-ben megkezdték a mezőgazdasági és a külkereskedelmi statisztika reformjának kidolgozását, majd 1922-ben a mezőgazdasági termelés statisztikájának újjászervezését is. Ezt 1925-től fokozatosan ültették át a gyakorlatba.

A hivatal jogállását érintő legjelentősebb változást a korszakban az 1929. évi XIX. törvény elfogadása és az ennek nyomán született kormányrendeletek kiadása jelentette. (Szintén 1929-ben született rendelet a KSH, majd egy évvel később az OST szervezetéről, míg a statisztikai szakvizsgák rendjét 1934-ben szabályozták újra.) Az állami és önkormányzati hatóságok és hivatalok, valamint a törvény által létrehozott testületek és intézmények nem belső igazgatási célú és a helyi jelentőségen túlmutató statisztikai tevékenységét a KSH felügyelte. (A gyakorlatban ez sokkal kiterjedtebb jogkört jelentett, a törvény végrehajtási rendelete ugyanis a helyi és az adminisztratív adatgyűjtésekre is bejelentési kötelezettséget írt elő.) Országos összeírások végrehajtására kizárólag a hivatalnak volt jogosultsága. A KSH és az OST – mint a hivatalos statisztikai szolgálat két csúcsszerve – közvetlenül a miniszterelnök felügyelete alá került. A tervezett adatfelvételeket a statisztikai munkaterv tartalmazta, amelyet a miniszterelnök előterjesztésére az országgyűlésnek kellett jóváhagynia. Az ezen felül felmerült adatgyűjtések végrehajtásához kormányengedélyre volt szükség. Továbbá a törvény mindenhol kötelezővé tette a statisztikai szakvizsgát a véglegesítéshez, ahol statisztikai tevékenységet folytattak.

A KSH – különösen a korszak elején – súlyos pénzügyi problémákkal küszködött; az 1920-as évek végén Konkoly Thege Gyula aligazgató arról írt, hogy nincs pénz sem a mezőgazdasági és a kisipari üzemek felmérésére, sem az ingatlan- és a belkereskedelmi statisztikára. A gépi felszereltség is sokáig kifejezetten gyenge volt: míg az Egyesült Államokban már az 1890-es népszámláláshoz Hollerith-rendszerű gépeket használtak, a KSH-nak 1926-ban mindössze 19 összeadógépe, 29 szorzó-osztó gépe és 5 számolóhengere volt. 1937-re annyit javult a helyzet, hogy a 23 összeadógép, 30 szorzó-osztó gép, 16 számolóhenger, 6 villamos lyukasztógép és 3 kézi lyukasztógép mellett már egy összetett és egy egyszerű rendszerű Powers-rendezőgép is a szakemberek rendelkezésére állt.

Az 1930-as évtizedben valamelyest javult a hivatal pénzügyi helyzete, aminek következtében az 1930-as népszámláláskor bővíthetett a felteendő kérdések köre. További feladatbővülést jelentett az 1935-ös választójogi összeírás. Ugyanebben az évben végre tudták hajtani a korábbi elhalasztott második általános mezőgazdasági összeírást, amely kiterjedt a földbirtokokra, a tulajdonosok személyi adataira, a birtoknagyságra és a gazdaságok részletes adataira. A terület-visszacsatolás nyomán 1938 decemberében a Felvidéken, 1939 júliusában Kárpátalján tartottak nép-, földbirtok- és állatösszeírásokat.

A régi kiadványsorozatok mellett újak is megjelentek a KSH portfóliójában ezekben az években. 1933-tól lát napvilágot a *Magyar statisztikai zsebkönyv*, amely „nagy testvérének” kivonatos anyagát tartalmazza, emellett ebben az időben földrajzi, történeti és címtári adatokat is tartalmazott. 1937-től – negyven év után – a *Statisztikai Negyedévi Közlemények* váltotta havi megjelenésű elődjét: ennek mindegyik füzeté közölte a népmozgalmi, ár- és fizetéseképtelenségi adatokat, a páros számok pedig a féléves, illetve év végi külkereskedelmi statisztikákat is. Az 1937 és 1940 között kiadott *Magyar Kir. Központi Statisztikai Hivatal Havi Külforgalmi Adatai* tarifaszámok és országok szerint csoportosítva tette közzé a külkereskedelem mennyiségi és értékadatait. Az 1920–1930-as évtizedek elhozták a statisztikai folyóirat-kiadás újraéledését és kiteljesedését is. 1923 óta jelenik meg a *Magyar Statisztikai Szemle* (1949-től *Statisztikai Szemle*). Egyidejűleg – a KSH anyagi támogatásával – megindult a Magyar Statisztikai Társaság évente négyszer kiadott folyóirata, a *Revue* (1928-tól 1945-ös megszűnéséig *Journal de la Société Hongroise de Statistique* is. Ez az alapvetően francia nyelvű folyóirat esetenként németül, angolul és olaszul is publikált cikkeket. 1933 és 1944 között egy világszerte egyedülálló kiadvány, a *STUD (Statisztikai Tudósító)* szerkesztőségének is otthont adott a KSH. A híres író, Móricz Zsigmond testvére, Móricz Miklós által házi sokszorosításban, 2–4 oldal terjedelemben kiadott könyvmegosztó napilap a mai statisztikai gyorstájékoztatók előfutárának tekinthető.

A nemzetközi kapcsolatok terén két kiemelkedő fejlemény említendő meg. Az első, hogy a KSH 1928 novemberében csatlakozott a genfi konvencióhoz. A svájci városban negyven ország száznegyven statisztikusa gyűlt össze, hogy megállapodjon a külkereskedelmi, a foglalkozás-, a mezőgazdasági és az iparstatisztika, valamint az ipari és árindexekkel való munka fogalmainak és módszereinek egységesítéséről, és arról, hogy az ezekre vonatkozó kimutatásokat azonos módszerekkel, azonos időszakokra készítik el, illetve az adatokat kicserélik egymás között. A másik említésre méltó esemény, hogy a magyar statisztikusok 1936-tól részt vettek a Nemzetközi Népeségtudományi Unió munkájában.

A világháború éveiben különleges próbatétel volt az 1941. évi népszámlálás végrehajtása, amelyre két ütemben került sor. (A Délvidéken tavasszal kezdődtek meg a hadműveletek, amelyek után meg kellett szervezni a polgári közigazgatást és a számlálóbiztosi kart, illetve ennek kiképzését.) A háború miatt az adatokat csak 1975 és 1983 között dolgozták fel és publikálták teljes körűen. 1942 februárjában állatszámamlálást hajtott végre a hivatal. Budapest ostroma rajta hagyta nyomát a hivatal épületén is: 1945. január 25-én gyújtóbomba találta el a Keleti Károly utcai székház udvari szárnyát, megsemmisítve az irattár ott elhelyezett részét.

A KSH története a II. világháború után

A harcok elültével igen gyorsan megkezdődtek a statisztikai munkálatok. A legsürgetőbb feladat a háborús károk számbavétele volt. A KSH 1945. június 30. eszmei időponttal gyorsfelvételt készített a községeket és a városokat ért károkról (ezek persze a közállapotok miatt nem lehettek pontosak), majd 1945 szeptemberében a gyáripar háborús károsodásának felmérésére is sor került. Már 1946 második felében közzétették az első félév népmozgalmi adatait és a gyáripari statisztikákat, megjelent a *Magyar statisztikai zsebkönyv* és a *Magyar Statisztikai Szemle* is. Szintén a sürgős teendők közé tartozott a párizsi béke statisztikai előkészítése. Elekes Dezsőnek, a hivatal elnökének szerkesztésében jelent meg az ország világháború utáni első, statisztikai adatokon alapuló leírása *A mai Magyarország* címmel. 1947-ben a magyar statisztikusok is megjelentek az ENSZ washingtoni statisztikai világtalálkozóján, és folytatták tevékenységüket a Nemzetközi Statisztikai Intézetben.

A kommunista hatalomátvételt követően Péter György kapott megbízást a hivatal vezetésére. Elnöksége kezdetén elbocsátotta a régi törzsgárda javát, és erőteljesen megfiatalított hivatalnoki karral látott hozzá a szocialista jellegű statisztikák összeállításához és a hároméves tervvel kapcsolatos vizsgálatokhoz, hiszen az állami tervek teljesítését statisztikai adatok és összeállítások alapján ellenőrizték. A KSH tehát a tervgazdaság kulcsszereplője lett; súlyát érzékelteti, hogy működését 1956 júliusáig maga Gerő Ernő felügyelte. Az 1952. évi VI. törvény (a negyedik statisztikai törvény) a KSH fő feladatául a tervek végrehajtásának ellenőrzését jelölte meg. Létrejötték a hivatal területi szervei: a központ koordinálta a megyei és a fővárosi igazgatóságok munkáját, azok a járási, városi

felügyelőségeket. A politikai nyomás akkor enyhült, amikor a hatalom számára világossá vált, hogy szüksége van tájékozott, széles látókörű statisztikusokra. A hivatal visszanyerte szakmai szabadságát; 1954-től például ismét csak szakvizsga letételével lehetett statisztikai munkakört betölteni, és 1957-től újból megjelenhettek a külföldi szakirodalmi ismertetések a *Statisztikai Szemlében*.

Az 1950-es évek második felétől a KSH a gazdasági reformgondolkodás egyik központjává vált; 1957-től számos statisztikai elemzés bírálta a gazdaságirányítást. Péter György és Zala Júlia 1964-ben készítette el *A népgazdaság központi irányításának megszilárdításáról* című tanulmányát, amelyben javasolták a központi tervutasítások eltörlését, a piaci verseny lehetővé tételét és a rugalmas árrendszer bevezetését. A gazdasági előrejelzések módszertanának vizsgálata céljából jött létre 1967-ben a Gazdaságkutató Intézet. A hivatal a világon az elsők között végzett társadalmimobilitás- és időmérleg-vizsgálatokat. Önálló kutatóintézetet kapott a demográfia tudománya: az 1963 óta létező népességtudományi kutatócsoport 1967-ben intézményesült. Az 1973-ban életre hívott állami népesség-nyilvántartási rendszer felügyeletét is a KSH biztosította.

Az 1960-as évek elejétől rohamosan fejlődött a gépi adatfeldolgozás. A KSH felügyelete alatt 1969-ben létrejött a Számítástechnikai Oktatóközpont (SZAMOK), 1973-ban az Országos Számítástechnikai Vállalat, 1975-ben az Államigazgatási Számítógépes Szolgálat, majd az 1980-as években ezek összeolvasztásával a Számítástechnika-alkalmazási Vállalat (SZÁMALK). 1977-ben egy elnöki rendelkezés nyomán a hivatal átállt a statisztikai adatok elektronikus gépi úton történő feldolgozására és tárolására.

Ugyanezekben az évtizedekben újból intenzívebbé váltak a hivatal nemzetközi kapcsolatai; különösen jó együttműködés alakult ki az ENSZ Statisztikai Hivatalával, az ENSZ Európai Statisztikusok Értekezletével és a világszervezet szakosított szerveinek statisztikai osztályaival. A hazai szakemberek gyakori résztvevői voltak a nemzetközi konferenciáknak, üléseknek, és többen kaptak szakértői megbízásokat, vettek részt hosszabb külföldi kiküldetéseken.

A rég elavult 1952-es statisztikai törvényt az 1973. évi V. törvény váltotta fel. Ez kimondta, hogy a KSH a statisztika központi államigazgatási szerve, amely közvetlenül a kormány felügyelete alá tartozik; éves önálló költségvetését az Országgyűlés hagyja jóvá; feladatkörébe tartoznak a statisztika és a számítástechnika kormányzati, illetve szakmai irányítási feladatai. A hivatal elnöke államtitkári rendelkezések kiadásával szabályozhatta az állami statisztikai rendszert. Egy 1978-as és egy 1985-ös minisztertanácsi rendelet pedig miniszteri jogkörrel ruházta fel, s így állandó meghívottja lett a Minisztertanács, az Állami Tervbizottság és a Gazdasági Bizottság üléseinek.

A KSH a rendszerváltozás után

1989-ben a KSH elkészítette a statisztikai szolgálat átalakulási programját; megkezdődött a hivatalos statisztika átalakítása a piacgazdaságnak megfelelő követelmények szerint, és egy új statisztikai törvény előkészítése.

A gazdasági-társadalmi változások statisztikai megfigyelése új adatfelvételeket és módszereket kívánt meg. A gazdasági társaságok és egyéni vállalkozások egyre növekvő száma szükségessé tette a reprezentatív felvételek alkalmazását. Megindult a nemzetközi ajánlásokhoz igazodó, szintén mintavételes munkaerő-felmérés, megújult a fogyasztóiárindex-számítás, az évtized közepétől bevezették a negyedéves GDP-adatok publikálását, korszerűsödött a foglalkozások, a gazdasági tevékenységek és a szolgáltatási tevékenységek osztályozása. Az Európai Közösségek által biztosított PHARE-program finanszírozásában megújult a KSH informatikai eszközparkja, kiépült a központ és az igazgatóságok közötti számítógépes hálózat. 1993-ban hatályba lépett az új statisztikai törvény, amely a KSH-t a kormány közvetlen felügyelete alá tartozó, szakmailag önálló, országos hatáskörű szervként nevezte meg, rendelkezett a személyes adatokat is tartalmazó, kötelező adatgyűjtések törvénnyel vagy kormányrendelettel való elrendeléséről, az évente kormányrendeletben kihirdetendő Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programról és az Országos Statisztikai Tanács újbóli felállításáról.

Az új technológiai környezet új tájékoztatási formákat is szükségessé tett. 1998 óta a KSH interneten is publikálja adatait, 2003-tól interaktív formában, 2008-tól a módszertani háttérrel megvilágító metaadatbázissal. 2004-ben bevezették az elektronikus adatgyűjtési rendszert, amelynek új verziója 2012-től van használatban. A 2011-es népszámlálás folyamán első ízben nyílt lehetőség az internetes kitöltésre.

Nemzetközi vonatkozásban megemlítendő, hogy 1992-ben, az önálló magyar hivatalos statisztikai szolgálat 125. évében együttműködési nyilatkozat született a KSH és az Európai Unió Statisztikai Hivatala, az Eurostat között. Ezt 1994-ben közös programnyilatkozat követte a csatlakozásra váró országok statisztikai hivatalaival. 1996-ra az uniós csatlakozást megalapozni hivatott országkérdőív statisztikai fejezete szerint a hazai statisztikai rendszer 70%-os összhangban állt az unióéval, és 1999-ben le is zárták a tárgyalásoknak ezt a részét. 1993-ban Central European Cooperation in Statistics (CESTAT) néven megindult az együttműködés a cseh, a lengyel, a magyar, a szlovák (majd később a szlovén) statisztikai szolgálattal. 2013-ban az ENSZ Vukovich Gabriella által elnökölt Statisztikai Bizottsága elfogadta a hivatalos statisztika megújított normagyűjteményét, amelyet a következő évben magyar javaslatra az ENSZ közgyűlésének határozata követett. Szintén magyar betérjesztésre az ENSZ közgyűlése elfogadta, hogy 2015. október 20., majd a továbbiakban minden ötödik év azonos napja Statisztikai Világnap legyen. Az Európai Statisztika Gyakorlati Kódexe alapján 2015-ben lefolytatott uniós audit megállapította, hogy a KSH magas szinten megfelel az előírásoknak.

A hivatalos statisztikát érintő legújabb fejlemény a 2016. évi CLV. törvény (a hetedik statisztikai törvény) hatályba lépése 2017. január 1-jétől. Ez megerősíti a hivatal függetlenségét, rendelkezik a közigazgatási adatok statisztikai célú felhasználásáról és a hivatal statisztikai koordinációs feladatairól. Ennek nyomán 2017. március 20-án megalakult a Nemzeti Statisztikai Koordinációs Testület. A KSH 2016 második felében megindított modernizációs folyamatának részeként 2017. március 1-jétől új szervezeti felállásban működik a hivatal.

A KSH igazgatói és elnökei

Név	Vezetői időszak	Név	Vezetői időszak
Keleti Károly	1867–1892	Péter György	1948–1969
Jekelfalussy József	1892–1901	Huszár István	1969–1973
Vargha Gyula	1901–1914	Bálint József	1973–1979
Hajdú László	1914	Nyitrai Ferencné	1979–1989
Buday László	1914–1920	Hoós János	1989–1990
Szabóky Alajos	1920–1924	Vukovich György	1990–1995
Kovács Alajos	1924–1936	Katona Tamás	1995–1998
Konkoly-Thege Gyula	1936–1939	Mellár Tamás	1998–2003
Dobrovits Sándor	1939–1945	Pukli Péter	2003–2009
Zentay Dezső	1945	Belyó Pál	2009–2010
Elekes Dezső	1946–1948	Vukovich Gabriella	2010–

Rózsa Dávid
főigazgató-helyettes,
Központi Statisztikai Hivatal
Könyvtár

Irodalom

- Bokor Gusztáv: *A magyar hivatalos statisztika fejlődése és szervezete*. Budapest, 1896, Pesti Könyvnyomda.
- György Aladár: *Magyarország hivatalos statisztikája, történelme és fejlődése*. Budapest, 1885, Athenaeum.
- Lakatos Miklós: A Központi Statisztikai Hivatal szervezete és működése, 1867–2002. *Statisztikai Szemle*, 2003. 5–6. sz. 466–490. o.
- Lencsés Ákos – Rózsa Dávid: Iratok az MTA Statisztikai Bizottságának első évtizedéből. *Statisztikai Szemle*, 2012. 2–3. sz. 188–205. o.
- *A magyar hivatalos statisztika történetéből. Az V. Statisztikatörténeti Vándorgyűlés előadásai és korreferátumai (Gödöllő, 1967. máj. 23–25.)*. Szerk.: Huszár István – Dányi Dezső – Gyulay Ferenc. Budapest, 1968, SKV.
- *A M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal munkássága (1871–1911)*. Budapest, 1911, Pesti Könyvnyomda Rt.
- *Az önálló magyar hivatalos statisztikai szolgálat kronológiája*. I. köt. 1867–1948. Összeáll.: Csahók István – Gyulay Ferenc. Budapest, 1994, KSH Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat.
- Rózsa Gábor: A statisztika története Magyarországon. In *Portrék a magyar statisztika és népegytudomány történetéből. Életrajzi lexikon a XVI. századtól napjainkig*. Főszerk.: Rózsa Dávid. Budapest, 2014, KSH Könyvtár. 13–38. o.
- *Tanulmányok a magyar statisztikai szolgálat történetéből*. Szerk.: Dányi Dezső – Nyitrai Ferencné. Budapest, 1998, KSH.
- *A területi szervek 35 éve*. Szerk.: Pelsőcziné Hosszú Katalin – Lengyel Gézané. Budapest, 1987, KSH.
- Trócsányi Zsolt: Az 1848/49-i Országos Statisztikai Hivatal. *Statisztikai Szemle*, 1955. 3. sz. 216–228. o.

Novellaíró pályázatot hirdet az idén 150 éves Központi Statisztikai Hivatal,

amelynek célja Keleti Károly, a magyar hivatalos statisztika alapító atyja szerteágazó tevékenységének irodalmi eszközökkel és irodalmi szinten való megismertetése.

A várt prózai művek témája: **Keleti Károly, a szenvedélyes statisztikus.**

A pályázati feltételekről és a formai követelményekről részletesen a www.ksh.hu/novellapalyazat oldalon tájékozódhat.

Az Óbudai Egyetem Keleti Károly Gazdasági Karának bemutatása

A megalakulás előzményei

Az Óbudai Egyetem jogelődje a Budapesti Műszaki Főiskola (BMF) 2000-ben alakult meg ötkarú intézményként három műszaki főiskola egyesülésével. Az előd intézmények – a Bánki Donát Műszaki Főiskola, a Kandó Kálmán Műszaki Főiskola és a Könnyűipari Műszaki Főiskola – új kari szervezetben folytatták tovább képzésüket, s ehhez csatlakozott a két új kar a Neumann János Informatikai Kar és a **Keleti Károly Gazdasági Kar (KGK)**. A jogelőd intézmények immár több mint 130 éves hagyományait követve az Óbudai Egyetem napjainkban kb. 12.000 hallgató képzését folytatja a több – budapesti, itt három helyen és a székesfehérvári valamint felsőfokú szakképzést is figyelembe véve a salgótarjáni - campuson, a MAB értékelése szerint „a régió egyik meghatározó intézményeként.”

A Keleti Károly Gazdasági Kar megalakulása

2000. január 1-től a kormány - a BMF megalakulásával egyidejűleg - engedélyezte a Keleti Károly Gazdasági Kar létrehozását is. A kar a jogelőd főiskolák gazdasági képzést folytató tanszékeiből, intézeteiből, valamint a nyelvi lektorátusokból alakult. A karalapítással, a jogelőd főiskolákon eddig elkülönülten folyó, gazdasági és humán jellegű képzés önállóan gazdálkodó szervezeti egységbe (KGK) integrálódott. Szervezetileg a Testnevelési Intézet (2004. január 1-vel) került a karhoz, miközben a Nyelvi Intézet megszüntetésre került. A karalapítással kapcsolatos teendőket dr. Medve András (a kar jelenlegi Dékánja) látta el, aki egyben a kar első főigazgatója is volt. Karunk jelenleg négy intézete két helyszínen van jelen.

A kar jelenlegi intézetei és elhelyezkedésük:

- Gazdaság- és Társadalomtudományi Intézet (GTI) Tavaszmező utcában
- Szervezési és Vezetési Intézet (SZVI), Népszínház utcában
- Vállalkozásmenedzsment Intézet (VMI) Tavaszmező utcában
- Testnevelési és Sport Intézet Tavaszmező utcában található.

A Kar központja (Dékáni Hivatal) szintén a Tavaszmező utcában kapott helyet.

A Keleti Károly Gazdasági Kar az oktatás területén

A Keleti Károly Gazdasági Kar feladata az oktatás területén kettős,

- Gondozza és oktatja a karhoz tartozó hallgatókat, valamint
- Az egyetemen a munkamegosztás következtében „beoktat” a műszaki karokra a gazdasági és humán tárgyak területén.

A karon körülbelül 2300 hallgató tanul; a felsőoktatási szakképzés, az alapképzés, valamint a mesterképzés különböző szakjain és tagozatain. Az évenként felvett hallgatók száma megközelítőleg 700 főre tehető.

A következőkben felvonultatjuk Karunk folyamatosan bővítette képzési palettáját, melyet a képzések indulási sorrendjében mutatunk be.

1993

A kilencvenes évek kihívásaira válaszolva 1993-ban - a Kandó Kálmán Főiskola koordinálásával - karunk az országban elsőként dolgozta ki - főiskolai szinten - a **műszaki menedzser szak** tantervét. 1994-ben indult el ez az új, népszerű képzési forma. A műszaki és gazdasági ismeretek (kb. 50-50 %-os) integrált oktatásával olyan szakembereket képezünk, akikre a piacgazdaság körülményei között igen nagy igény van.

2000

Ekkora tehető a **Gazdasági informatika szakon közgazdász képzettséget** adó képzés indítása. Az új szak indításával sikerült a főiskolán folyó magas színvonalú informatikus képzést és az akkora már kiforrott közgazdasági képzést ötvözni. Mindezt, a mai napig sikerült úgy megőrizni, hogy a harmadik évezred követelményeinek a legjobban megfeleljen. A szak beindulásával így végérvényesen meghonosodott a „tisztá” közgazdasági képzés a karon, mivel a gazdasági informatika szakon végzett hallgatók közgazdasági diplomát szereznek.

2002

A BMF-től függetlenül a gazdasági informatika szak elnevezése a képzés tartalmának változatlanul hagyása mellett **informatikus közgazdász** szakká változott.

2006

A „Bologna folyamat” keretében az informatikus közgazdász szak megszűnt, ugyanakkor a kar sikeresen akkreditáltatta és 2006-ban elindította a **Gazdálkodási és menedzsment alapképzési szakot**. E szak sajátossága, hogy a legszélesebb körű üzleti képzést biztosítja. A képzés célja olyan gazdasági szakemberek képzése, akik közgazdasági, alkalmazott gazdaságtudományi és módszertani ismereteik és a specializációk keretében megszerzett tudásuk birtokában, képesek a gazdálkodó szervezetek és intézmények működési folyamatainak és gazdasági kapcsolatainak megismerésére, tervezésére, elemzésére.

2008

Vállalkozásfejlesztés mesterképzési szak indítása

A képzés célja olyan vállalkozásfejlesztési szakemberek mesterképzése, akik nemzetközi összehasonlításban is versenyképes, korszerű és magas színvonalú elsajátított elméleti és módszertani ismeretanyag birtokában képesek elsősorban kis- és középvállalkozások, vagy egyéb gazdálkodó szervezetek tevékenységének elemzésére és komplex fejlesztési feladatainak megoldására.

2010

Kereskedelem és marketing alapképzési szak indítása

Ezen képzés célja, hogy kereskedelmi és marketing szaktudással és készségekkel, gazdasági és üzleti ismeretekkel rendelkező gazdasági szakembereket képezzünk. Akik alkalmasak a különböző termékek és szolgáltatások kereslet-vezérelt beszerzésére és értékesítésére, ezzel együtt a kis- és középvállalatok kereskedelmi tevékenységének szervezésére és irányítására.

2013

Gazdálkodási és menedzsment felsőoktatási szakképzés indítása

Ez a képzés a felsőfokú szakképzések részeként indult el. A képzés célja olyan szakemberek képzése, akik ismerik a gazdálkodási és menedzsment folyamatok irányításának, szervezésének, működtetésének alapelveit és módszereit. Mindezzel kiváló alapot szerezve ahhoz, hogy későbbi felsőoktatási tanulmányaikat elkezdhessék.

2015

Műszaki menedzser alapszak angol nyelven történő indítása. Ez a képzés a népszerű műszaki menedzser alapszak angol nyelvű párja, ahol a hallgatók a műszaki és gazdasági ismereteiket angol nyelven sajátíthatják el.

2016

Kereskedelem és marketing felsőoktatási szakképzés indítása. A képzés célja olyan gazdasági szakemberek képzése, akik képesek általános gazdálkodási és ügyviteli folyamatok lebonyolítására, döntések előkészítésére, alkalmasak kisvállalkozások áruforgalmi vagy marketing területén vezetői, nagyobb vállalkozásoknál középvezetők és felsővezetők mellett kereskedelmi, illetve marketing szakreferensi, asszisztensi tevékenységet folytatni. Későbbiekben erre alapozottan folytathatják felsőoktatási tanulmányaikat alap-, később pedig mesterképzési fokon.

2017

Aktív és sikeres vállalati kapcsolatainkra megalapozottan, igazodva a vállalati szektor elvárásaihoz műszaki menedzser szakon elindítjuk a **duális képzésünket is**. Ez a forma ötvözi a tudományos képzést és a gyakorlati tréningprogramot, így olyan szakembereket képezünk, akik a gazdasági és műszaki tanulmányaikat - azok elsajátításával egyidőben - kamatoztathatják és fejleszthetik a gyakorlatban is, a választott partnercégeknél.

Karunk folyamatosan fejlődik igazodva a legfrissebb tudományos elvárásokhoz és az aktuális piaci igényekhez, így a jövőben a következő **terveink vannak** a képzés területén. Terveink között szerepel:

2018

Gazdaságinformatikus alapképzési szak indítása

Vállalkozásfejlesztés mesterszak angol nyelven történő indítása

2019

Gazdaságinformatikus felsőoktatási szakképzés szak indítása

A KGK az oktatás tartalmának kialakításában egyensúlyra törekszik, megteremtve a harmóniát az időtálló alapismeretek és a gyakorlati életre való közvetlen felkészülést segítő ismeretek, valamint ezek alkalmazása között. Továbbá hangsúlyt helyez a hallgatók idegennyelvi és informatikai képzésére is. Minden hallgató számára biztosított az Internet hozzáférés, a számítógépes hálózat, valamint a könyvtárhálózat használata. Képzéseink során egyre nagyobb teret kap a tantermi kereteket átlépő e-learning oktatási forma. A KGK széleskörű nemzetközi kapcsolatrendszerrel rendelkezik, szakmai gyakorlatra, részképzésre évente több mint ötven hallgató utazhat európai és esetenként tengerentúli felsőfokú intézményekbe, ugyanakkor legalább ennyi külföldi hallgatót is fogadunk. Figyelmet fordítunk arra is, hogy az oktatóink, kutatóink is tapasztalatot szerezhessenek a külföldi és hazai oktatásban, gyakorlatban, biztosítva számukra a partneregyetemekkel való aktív együttműködést. Mindezekre kiváló lehetőséget biztosít a 2014-ben indított, a félévente megrendezésre kerülő **International Week** rendezvénysorozatunk. A folyamatos tehetséggondozást szem előtt tartva, hallgatóink bekapcsolódhatnak az egyetem kutató-fejlesztő tevékenységébe, például **a tudományos diákköri (TDK) munka vagy a szakkollégiumok, demonstrátori feladatok** által.

A Keleti Károly Gazdasági Kar a kutatás területén

Karunk a sikeres oktatási tevékenység mellett jelentős **kutatási tevékenységet** is folytat. A KGK kutatóműhelyeinek tevékenysége szorosan kapcsolódik a társadalmi és gazdasági élet gyakorlati és elméleti feladatainak megoldásához. Kiemelt kutatási témáink között szerepel: a kis- és középvállalkozások helyzete, szerepe, valamint a vállalkozási készségek, képességek és ismeretek feltérképezése, fejlesztése (vállalkozásszervező specializáció gazdálkodási és menedzsment alapszakhoz kapcsolatan), az innováció és tudásmenedzsment (vállalkozásfejlesztés mesterszak által), illetve a marketing és online marketing tudásanyagok (marketing specializáció gazdálkodási és menedzsment alapszakon, kereskedelem és marketing alapszakokon keresztül). Kollégáink több közös hazai illetve nemzetközi kutatásba becsatlakozhatnak valamint önálló témákra alapozva saját kutatást is indíthatnak, folytathatnak. Ehhez karunk többek között **a kutatóműhelyei** által biztosít intézményi keretet.

Kutatóműhelyek a KGK-n

- Kis- és középvállalkozások kutatása, fejlesztése tudományos műhely,
- Marketing kutatóműhely
- Kollaboratív tudásplatform tudományos műhely,
- Társadalom, informatika és gazdaság kutatócsoport (TIG),
- Pénzügyi és makrogazdasági kutatócsoport.

A tudományos mőhelyek tevékenysége testet ölt:

- a hazai és külföldi konferenciákon tartott előadásokban,
- a hazai és külföldi folyóiratokban megjelenő publikációkban,
- a hazai tudományos szervezetekben végzett közös munkákban,
- szakkönyvek, jegyzetek és elektronikus jegyzetek, oktatási segédletek elkészítésében, valamint
- a pályázati tevékenységekben.

Kutatási eredményeinket a partnercégekkel folytatott aktív kapcsolatok, közös rendezvények valamint a frissen megalapított BrainBay **tudáscentrum** munkája által igyekszünk a versenyszektor számára is hasznosíthatóvá tenni.

A kar évek óta rendszeresen két nemzetközi konferenciát szervez.

- A 2003 óta évente megrendezésre kerülő **Management, Enterprise & Benchmarking** angol nyelvű nemzetközi konferencián a kar oktatói mellett számos külföldi egyetem, tudományos, gazdasági és üzleti szervezet képviselője vesz részt.
- A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat részeként a KGK 2006 óta minden évben angol nyelvű nemzetközi konferenciát szervez fiatal kutatók, mesterszakos és PhD-hallgatók, valamint fiatal kutatók részére, **Fiatal Kutatók Szimpóziuma**, röviden FIKUSZ néven.

A legfrissebb kutatási eredmények valamint a konferencián elhangzott előadásokból készült cikkek (proceedingen túl) **publikálására** két formában biztosítunk **lehetőséget**:

- Magyar nyelven immár hét éve jelentetjük meg a sikeres **"Vállalkozásfejlesztés a XXI. században"** című **tanulmánykötetünket**.
- Angol nyelven pedig az **Ebulletin folyóiratban** valamint a tudáscentrum által gondozott **Thinking together** könyvsorozatban van lehetőség megjelenni.

Karunk büszke múltjára, ugyanakkor a hagyományaira, tapasztalataira építve folyamatos innovációra, megújulásra törekszük, névadója Keleti Károly tiszteletére. Hiszen ahogyan 140 évvel ezelőtt karunk névadója, a közgazdász-statisztikus Keleti Károly fogalmazott, csak megfelelően kiművelt tudás birtokában tehetünk szert versenyképes, anyagilag és erkölcsileg is gazdagító munkára. A lényeg ma is ugyanez, ezért hallgatóink és munkatársaink számára minden körülményt igyekszünk megteremteni, ami megfelelő muníciót ad számukra az életben való sikeres szerepléshez.

Dr. Medve András
dékán,
Keleti Károly Gazdasági Kar